

هایکوهای چهار فصل

برگزیده یکصد هایکو

سروده‌ی ریچارد رایت

ترجمه ضیال‌الدین ترابی

آواکلار

سرشناسه	رایت، ریچارد، ۱۹۰۸-۱۹۶۰م-
عنوان و نام پدید آور	هایکوهای چهارفصل: برگزیده یکصد هایکو/ سروده‌ی ریچارد رایت؛ ترجمه ضیاءالدین ترابی.
مشخصات نشر	تهران، آوای کلار، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۰۷ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۲۶-۲۱۱-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	عنوان اصلی: The book of american negro poetry
موضوع	هایکوی آمریکایی-- ترجمه شده به فارسی
موضوع	Haiku, American-- Translations into Persian
شناسه غزوده	ترابی، ضیاءالدین، ۱۳۲۲-، مترجم
رده بندی کتبی	۱۳۹۷ الف/۳۵۱۹ PS
رده بندی دیجیتال	۸۱۱/۵۴
شماره کتابشناسی	۵۳۲۵۱۶۱

آوای کلار

چهارفصلی

برگزیده یکصد هایکو

سروده‌ی ریچارد رایت

ترجمه ضیاءالدین ترابی

ناشر	آوای کلار
طراح جلد	مژگان اعتصامی
نقاشی پشت جلد	میلاد صدیق
صفحه آرایشی و تنظیم	افق
نوبت چاپ	نخست ۱۳۹۸
مجری چاپ	کانون آگهی و تبلیغات آوای کلار
شمارگان	۱۰۰۰
بها	۱۴۰۰۰ تومان

تمام حقوق این اثر برای ناشر و مؤلف محفوظ است.

تهران- انتشارات آوای کلار- ص:ب: ۶۵۵-۱۹۵۸۵

تلفکس: ۲۲۵۸۹۲۳۴

www.avayekelar.ir

درآمد

ریچارد ناتانیل رایت^۱ (۱۹۰۸-۱۹۶۰) نویسنده و شاعر سرشناس آفریقایی-آمریکایی، گرچه بیشترین شهرتش را مدیون داستان‌های خوب و ماندگارش است، با این حال شاعری موفق هم به شمار می‌رود و شعرهایی که در قالب هایکو سروده در نوع خود نه تنها خواندنی بلکه به یاد ماندنی نیز هستند.

این نویسنده سرشناس که با نوشتن داستان‌هایی چون «بچه‌های عمو تام»، «پسر بومی» و «پسرک ساه» به موفقیت بی‌نظیری در میان نویسندگان آمریکایی و محبوبیت بی‌همانندی بین سیاهپوستان آفریقایی تبار آمریکا دست یافته بود، با چاپ و فروش آثارش، ثروت خوبی به دست آورده بود؛ به ناگهان به فقر ماحول به اروپا افتاد و در سال ۱۹۴۷ و در پنجاه سالگی به فرانسه کوچید و در پاریس اقامت گزید.

در اینجا با افراد سرشناسی چون ژان پل سارتر^۲ و سیمون دو بوآر^۳ و آلبر کامو^۴ و فلسفه‌ی اگزیستانسیالیسم آشنا شد و چندی بعد، مسافرت

۱ - Richard Nathaniel Wright (1909-1960)

۲ - Jean-Paul Sartre (1905-1980)

۳ - Simone de Beauvoir (1908-1986)

به کشورهای آسیایی، اروپایی، به ویژه آفریقایی خود را آغاز کرد و تا حدودی کمتر نوشت. با این وجود دو سال پایانی زندگی‌اش با بیماری و تنگدستی سپری شد.

در این هنگام بود که رایت، با مطالعه‌ی کتاب‌هایی درباره‌ی هایکوهای سنتی ژاپنی و ترجمه آن‌ها به انگلیسی به ویژه آثار «ریچارد هوراس بلیت»^۲ و «کنت یاسودا»^۳، با هایکو و ویژگی‌های آن آشنا شد و شروع به نوشتن سادکو کرد؛ یعنی درست پنجاه سال پس از این که «عذرا پاند»^۴ شاعر و ادیب معروف آمریکایی، نخستین هایکوهای (انگلیسی) خود را سرود. با اساس آشنایی با فضای سرشار از تصویر هایکوهای ژاپنی و درک درست توان نهفته‌ی تصویر در ذات زبان؛ شعر تصویرگرا را بنیاد نهاد.

با این وجود هایکوهای ریچارد رایت، هم با هایکوهای عذرا پاند و سایر هایکوسرایان انگلیسی زبان معاصر پاند و هم هایکو سرایان نسل بعد که به «نسل بیت»^۵ شهرت دارند، متفاوت است. دقیقاً دارای همان ویژگی‌های هایکوهای اصلی شاعران هایکوسرای سده بیستم ژاپنی است و همان روح و فضایی در آن‌ها جاری است که در هایکوهای استادان

۱ - Albert Camus (1913-1960)

۲ - Richard H. Blythe (1898-1964)

۳ - Kenneth Yasuda (1914-2002)

۴ - Ezra Pound (1885-1972)

۵ - Beat Generation

هایکوسرای ژاپنی همانند: «ماتسویوباشو»^۱، «یوسابوسون»^۲، «کوبایاشی»^۳ و «ساوکا شیکی»^۴.

لازم به یادآوری نیست که هایکو شعری بدون قافیه ولی موزون در سه سطر و ۱۷ هجاست که سطر اول و سوم آن ۵ هجایی و سطر دوم آن ۷ هجایی است (گرچه هجا یا سیلاب دقیقاً معادل واحد وزنی شعر هایکو نیست) و موضوع اصلی آن طبیعت، خلوت و تنهایی و زمانی خاص است. به ویژه زمانی که در هایکو به صورت فصول چهارگانه سال یا یکی از نشانه‌های فصلی مثل شکوفه گیلاس، کرم شب تاب، برگ افرا، برف؛ که به درخت ساره به بهار، تابستان، پاییز و زمستان است. و نیز نشانه ای از پیوستن زمان و طبیعت؛ طبیعتی که با حضور انسان کامل می شود. چنین شعر و قصایی است که توجه ریچارد رایت را آن هم در حالی که نیاز به آرامش و تسکین روحی دارد به خود جلب می کند و او را به نوشتن حدود ۴۰۰۰ هایکون هم در طول هیجده ماه پایان زندگانی اش وا می دارد. هایکوهایی که بعد از او تا این نویسنده پرتوانی که اینک به دلیل بیماری از توش و توان افتاد، با پناه بردن به طبیعت و سازش با آن به آرامش دست یابد و بتواند آرامش و نیستی دست و پنجه نرم کند.

۱ - Matso Basho (1644-1694)

۲ - Ypsp Buson (1716-1784)

۳ - Kobayashi Issa (1763-1828)

۴ - Masaoka Shiki (1867-1902)

ریچارد رایت در سال ۱۹۶۰ از بین ۴۰۰۰ هایکویی که سروده بود تعداد ۸۱۷ هایکو را برای چاپ و نشر برگزید؛ که چهل سال پس از درگذشتش توسط دخترش «جولیا رایت»^۱ در سال (۱۹۹۸) چاپ و منتشر شد.

گفتنی است که هایکو، به طور سنتی در زمان حال نوشته می‌شود ولی هایکوهای زیادی هم وجود دارند که یا کلاً فعل ندارند یا یک یا دو سطر آن ناتمام است و شاعر با به کارگیری واژگان بدون نیاز به فعل، تدبیرپردازی می‌کند؛ چرا که کانون توجه شاعر تصویر و پیوستگی تصویر است. با این حال در این ترجمه در مواردی من با توجه به قاموس زبان فارسی و رعایت شیوایی زبان - به ویژه در شعر - ناچار از بکارگیری فعل بوده‌ام.

افزون بر این در این شعر در پایان سطر اول یا دوم مکثی وجود دارد و نیز یک فصل واژه، که به موقعیت زه‌بی خاصی اشاره می‌شود؛ که روشن‌ترین آن‌ها نام خود فصل‌های سال است، گرچه کاربرد نام فصل‌های سال در هایکوهای «ریچارد رایت» خجالت‌انگیز است. من از بین این ۸۱۷ هایکو تعداد ۱۰۰ هایکو برای ترجمه برگزیده‌ام، یعنی ۲۵ هایکو از هر فصل، که در ۲۵ چهارفصل با نام «هایکوهای چهارفصل» تنظیم شده است.

فهرست

۳	درآمد
۹	چهار فصل اول
۱۳	چهار فصل دوم
۱۷	چهار فصل سوم
۲۱	چهار فصل چهارم
۲۵	چهار فصل پنجم
۲۹	چهار فصل ششم
۳۳	چهار فصل هفتم
۳۷	چهار فصل هشتم
۴۱	چهار فصل نهم
۴۵	چهار فصل دهم
۴۹	چهار فصل یازدهم
۵۳	چهار فصل دوازدهم
۵۷	چهار فصل سیزدهم
۶۱	چهار فصل چهاردهم
۶۵	چهار فصل پانزدهم
۶۹	چهار فصل شانزدهم

۷۳	چهار فصل هفدهم
۷۷	چهار فصل هجدهم
۸۱	چهار فصل نوزدهم
۸۵	چهار فصل بیستم
۸۹	چهار فصل بیست و یکم
۹۳	چهار فصل بیست و دوم
۹۷	چهار فصل بیست و سوم
۱۰۱	چهار فصل بیست و چهارم
۱۰۵	چهار فصل بیست و پنجم

www.ketaboo.ir